

Økonomiske konsekvenser ved avvikling av samkommunen

Saksbehandler: Jostein Grimstad E-post: jostein.grimstad@verdal.kommune.no Tlf.: 74 04 82 59	Arkivref: 2014/8125 - /
---	-----------------------------------

Saksordfører: (Ingen)

Utvalg	Møtedato	Saksnr.
Verdal formannskap	26.05.2016	58/16
Verdal kommunestyre	30.05.2016	45/16

Saksprotokoll i Verdal kommunestyre - 30.05.2016

BEHANDLING:

Formannskapets innstilling ble utdelt i møtet.

Ved votering ble formannskapets innstilling enstemmig vedtatt.

VEDTAK:

Utredning om økonomiske konsekvenser ved avvikling av samkommunen som samarbeidsform tas til orientering.

Rådmannens innstilling:

Utredning om økonomiske konsekvenser ved avvikling av samkommunen som samarbeidsform tas til orientering.

Saksprotokoll i Verdal formannskap - 26.05.2016

BEHANDLING:

Ved votering ble rådmannens forslag til innstilling enstemmig vedtatt.

INNSTILLING:

Utredning om økonomiske konsekvenser ved avvikling av samkommunen som samarbeidsform tas til orientering.

Vedlegg:

1. Rapport «Avvikling av Innherred samkommune».
2. Vedlegg til rapporten, med detaljerte forutsetninger og detaljer.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Ingen

Saksopplysninger:

Regjeringen varslet i Kommuneproposisjonen for 2015 at samkommunemodellen ville bli foreslått avvirket som et ledd i kommunereformen. Dette ble fulgt opp med et høringsnotat med lovforslag og senere en egen proposisjon til Stortinget av 18.12.2015 (Prop. 45 L).

Samkommunestyret uttalte seg negativt til forslaget i sitt møte 5.2.2015 hvor følgende uttalelse ble enstemmig vedtatt:

1. *Samkommunemodellen har vore eit godt alternativ til dei andre modellane for interkommunalt samarbeid, særleg i forhold til demokratiperspektivet. Innherred samkommune beklager derfor at modellen no ser ut til å forsvinne frå kommunelova mindre enn 3 år etter at den vart vedteke og etter at det har vore gode erfaringar med den mellom dei som har teke den i bruk.*
2. *Dersom det blir ståande at modellen skal avviklast seier Innherred samkommune seg nøgd med at vi som allereie er samkommunar får drive desse til 1.1.2020, då den nye kommunestrukturen etter planen skal være på plass.*
3. *Meirkostnader som deltakarkommunane i ein samkommune får som følgje av lovendringa bør kompenseras av staten etter eigen søknad med dokumenterte kostnader.*

Ettersom det var all grunn til å regne med at regjeringa ville videreføre planene om å avvikle samkommunemodellen ble det startet et arbeid både i samkommunestyret og i administrasjonen for å se på konsekvensene av dette. Samkommunestyret hadde en arbeidsøkt med SWOT-analyser 20. november 2015 og en sak med oppsummering av gruppearbeidene 10. desember 2015. Administrasjonssjefen ga økonomisjefen, i samarbeid med øvrige enhetsledere i samkommunen og ressurser fra utviklingsstaben, oppgave med å utarbeide en rapport om konsekvensene som kunne legges fram for samkommunestyret. Fristen ble satt til 31. januar 2016. Lovendringen ble for øvrig vedtatt i Stortinget april i år, og lovendringen trådte i kraft 25. april

Rapporten ble presentert samkommunestyret i møte 4. februar, uten realitetsbehandling. Med denne saken gis kommunestyret tilsvarende kunnskap om vurderingene som er gjort i forbindelse med avvikling av samkommunen som arbeidsform.

De økonomiske konsekvensene av avviklingen vil avhenge av hvilke valg en tar i forhold til kommunereformen. Og om en ikke velger å slå sammen kommunene, hvilke valg en tar i forhold til fortsatt interkommunalt samarbeid på områder lagt til samkommunen i dag.

Rapporten bygger på en scenariotenking hvor konsekvenser av følgende 5 ulike scenarier blir drøftet:

Scenario 1	Levanger og Verdal slår seg sammen til én kommune.
------------	--

Scenario 2	Levanger og Verdal opprettholdes som egne kommuner. Det besluttes at man ikke skal samarbeide om myndighet og/eller tjenester.
Scenario 3	Levanger og Verdal opprettholdes som egne kommuner. Det besluttes at man samarbeider om driftsorienterte oppgaver med lav mulighet for skjønnsutøvelse og uten behov for politisk og strategisk styring og/eller beslutning.
Scenario 4	Levanger og Verdal opprettholdes som egne kommuner. Det besluttes at man skal samarbeide om oppgaver og myndighet som er nødvendig og hensiktsmessig for rådmennenes strategiske ledelse og kontroll.
Scenario 5	Levanger og Verdal opprettholdes som egne kommuner. Det besluttes at man skal samarbeide om oppgaver og myndighet som har rom for politisk skjønn og som etter lov krever politisk myndighet.

- Scenario 1 (sammenslåing) gir besparelse i forhold til i dag, med ryddige ansvarsforhold.
- Scenario 2 (intet samarbeid) gir størst merkostnader, med ryddige ansvarsforhold.
- Scenario 3 (samarbeid om rene driftsoppgaver) gir besparelser i forhold til 2, men krever mer ressurser enn dagens ISK-løsning.
- Scenario 4 (som 3, men også samarbeid/felles ressurs på strategisk nivå) vil innebære lavere merkostnader enn 3, men vil gi uklare myndighetsforhold og potensiale for manglende styring og ledelse.
- Scenario 5 er interessant om en er villig til å gi myndighet over areal- og landbrukspolitikken til en vertskommune med felles politisk nemnd og rådmannen i vertskommunen.

- Scenario 3 og 5 kan kombineres.

Rådmannen viser til vedlagte rapport og vedlegg til rapporten for utfyllende informasjon og vurderinger om det enkelte scenario.

Vurdering:

En sammenslåing av kommunene Levanger og Verdal (scenario 1) gjør at samkommunens enheter blir en del av en ny kommune, og «fortsetter ufortrødent videre». I tillegg vil andre sammenslåingseffekter kunne bli gjort gjeldende, som for eksempel en rådmann i stedet for to og halvering av antall kommunalsjefer.

De øvrige scenarioene beskriver økte kostnader for de to kommunene, samlet mellom ca kr 6 mill. og ca kr 32 mill. i økte lønnskostnader. Scenario 2 er motsatsen av scenario 1, altså intet samarbeid. Det er naturlig nok dette som gir mest økning i kostnadene også, siden «en skal bli to» for flere funksjoner.

Det springende punkt i hvor mye kostnadene kommer til å øke er hvordan et samarbeid blir etablert, med andre løsninger enn samkommune (f.eks. vertskommuneløsninger). Det er dette alternativene 3 til 5 beskriver.

Scenario 3 er et samarbeid hvor oppgaver uten vesentlig strategisk vurdering eller politisk skjønn er samlet, såkalte rene driftsoppgaver. Vedlegg til rapporten gir en opplisting av mange eksempler.

Scenario 4 bygger ut scenario 3 med at det i tillegg legges i samarbeidet oppgaver nødvendig for utøvelse av strategisk ledelse og kontroll. Dette alternativet anbefales ikke, siden det er dette som gir klart mest uryddige ansvarsforhold og uklare ledelseslinjer.

Scenario 5 utvider de øvrige med at politisk skjønnsutøvelse legges i et fellesskap, med vertskommunesamarbeid eller interkommunal løsning for tjenestene. Dette alternativet har mest samarbeid i seg, og følgelig minst merkostnad.

Kommunestyret har ikke, etter at rapporten ble presentert for samkommunestyret i februar, fått noen formell sak om utredningen. Med dette blir rapporten gjort tilgjengelig for kommunestyret som organ, også formelt.

Inntektssystemet

I rapporten beskrives også ulike elementer knyttet til utvikling av inntektssiden, slik dette ville slått ut med de forslag Regjeringen hadde lagt fram. På daværende tidspunkt var summen av de foreslåtte endringene at Levanger kommune ville tape kr 5,3 mill. og Verdal kommune tape kr 6,4 mill. Kommunereformens forutsetning var, og er, at kommuner som beslutter sammenslåing i den pågående kommunereformen vil slippe dette tapet. Rent teknisk vil løsningen være at kommunene beholder rammetilskudd som om de var to kommuner med dagens inntektssystem i 15 år, med nedtrapping over ytterligere 5 år. Scenario 1 ville derfor gitt vesentlig bedre inntekt enn de øvrige de neste 15 år.

Den budsjettavtalen som ligger til grunn for kommuneøkonomiproposisjonen, som kom 11. mai, endrer vesentlig på de økonomiske forutsetningene. Beregninger basert på budsjettavtalen ga Verdal kommune et tap på kr 95.000, mens beregninger ut fra kommuneøkonomiproposisjonen gir Verdal kommune et tap på kr 927.000. Tilsvarende tall for Levanger kommune er tap på kr 218.000 og kr 1.773.000. Inntektseffekten av sammenslåing har med det endret seg fra kr 11,7 mill til kr 2,7 mill.

Større utslag i kommuneøkonomiproposisjonen er at ordningen med tapskompensasjon fra forrige endring i inntektssystemet tas bort. Dette utgjør totalt kr 400 mill, hvorav kr 21 mill i Nord-Trøndelag. Dette er fordelt som skjønnsmidler utenfor inndelingstilskuddet, og Kommunal- og moderniseringsdepartementet er svært tydelige på at disse midlene forsvinner uavhengig av kommunesammenslåing eller ikke.

Her mister Levanger kommune kr 7,1 mill og Verdal kommune kr 2,3 mill, uavhengig av kommunereformkonklusjoner.

Ordningen med engangstilskudd for sammenslåing er opprettholdt, med effekt kr 45 mill for Verdal og Levanger ved sammenslåing, og en ny ordning med til sammen kr 200 mill er etablert for sammenslåtte kommuner som blir tyngdepunkt i sin region. Dette blir en søkbar ordning, hvor Levanger og Verdal nok vil kvalifisere for en andel.

